

UNIVERZA V LJUBLJANI

FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Janez Pollak

Privatizacija zagotavljanja notranje varnosti: ZDA

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

UNIVERZA V LJUBLJANI

FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Janez Pollak

Mentorica: doc. dr. Jelena Juvan

Privatizacija zagotavljanja notranje varnosti: ZDA

Diplomsko delo

Ljubljana, 2016

ZAHVALA

Iskreno se za strokovne nasvete in pomoč pri izdelavi
diplomskega dela zahvaljujem mentorici
doc. dr. Jeleni Juvan
in sestri Ani za lektorsko delo.

Privatizacija zagotavljanja notranje varnosti: ZDA

Privatizacija zagotavljanja notranje varnosti v ZDA poteka na številnih področjih v senci bolj izpostavljenih vojaških podjetij, ki delujejo na področju zunanje varnosti. Vendar se tudi ta s končanjem vojn v Afganistanu in Iraku obračajo na notranje varnostno tržišče. Privatizacija je še posebno izrazita na področjih varovanja meje – zlasti je tu na udaru meja med ZDA in Mehiko –, policije in drugih preiskovalnih organov ter organov pregona, zaporniške dejavnosti in varovanja kritične infrastrukture. Pri tem se tako država kot zasebna varnostna podjetja, ki delujejo na varnostnem področju, spopadajo s številnimi izzivi, ki jih prinaša privatizacija. Pojavljajo se težave pri razlikovanju javnih in zasebnih policistov (varnostnikov), težave pri nadzoru nad delovanjem zasebnega sektorja ter tudi vprašanje njegove učinkovitosti. Privatizacija notranje varnosti naj bi v ZDA prinesla predvsem cenejše storitve za državo, večjo učinkovitost in prepotrebne kapacitete, ki državi primanjkujejo tako v obliki ljudi kot tudi infrastrukture. Privatizacija se je na različnih področjih izkazala različno in se nekje obdržala bolj, drugje pa manj. Pokazalo se je, da privatizacija ne prinaša nujno tudi cenejših storitev, ki so lahko, če upoštevamo vse posledice, na koncu celo dražja izbira za državo.

Ključne besede: varnost, notranja varnost, privatizacija, zasebna varnostna podjetja.

Privatization of ensuring internal security: United States of America

Privatization of ensuring internal security in the United States carried out a number of fields in the shadow of the more exposed military companies operating in the field of external security. However, with the end of wars in Afghanistan and Iraq, private military companies change their role and focus on internal security market. Privatization is particularly present at the areas of border protection - especially on borders between the US and Mexico, the police and other investigative agencies and law enforcement, prisons and critical infrastructure protection. In doing so, both the state and private security companies operating in the security field face a number of challenges posed by privatization. There appear some problems in distinguishing public and private officers (guards), problems in controlling the work of the private sector and the question of their effectiveness. The privatization of internal security should be brought in the United States mainly cheaper services for the country, greater efficiency and much-needed capacity to the country lacks both in the form of people, as well as infrastructure. Privatization in various fields proved differently. It has been shown that privatization does not necessarily lead to a cheaper service, which may be, considering all the consequences, even more expensive choice for the country.

Key words: security, internal security, privatization, private security companies.

Kazalo

1	UVOD	7
2	METODOLOŠKI OKVIR.....	8
2.1	Predmet preučevanja	8
2.2	CILJ PREUČEVANJA.....	8
2.3	HIPOTEZA	8
2.4	METODE PREUČEVANJA	8
2.5	OPREDELITEV POJMOV	9
2.5.1	VARNOST	9
2.5.2	NOTRANJA VARNOST	9
2.5.3	PRIVATIZACIJA.....	11
2.5.4	ZASEBNA VARNOSTNA PODJETJA	11
3	PODROČJA PRIVATIZACIJE ZAGOTAVLJANJA NOTRANJE VARNOSTI	12
3.1	PRIVATIZACIJA ZAPORNIŠKE DEJAVNOSTI	12
3.2	VAROVANJE JAVNEGA REDA IN MIRU	14
3.2.1	PRIMER SHARPSTOWNA (TEXAS).....	16
3.2.2	PRIMER MANASSAS – VIRGINIA	17
3.3	VAROVANJE JAVNEGA REDA IN MIRU V ČASU KRIZE – PRIMER HURIKAN KATRINA	18
3.4	VAROVANJE MEJE	20
3.4.1	MEJNE VIGILANT SKUPINE	20
3.4.2	PRIDRŽANJE NEZAKONITIH IMIGRANTOV	22
3.5	Varovanje kritične infrastrukture	24
4	VZROKI ZA PRIVATIZACIJO	26
5	TRENDI PRIVATIZACIJE ZAGOTAVLJANJA NOTRANJE VARNOSTI	28
6	ZAKLJUČEK.....	30
7	LITERATURA.....	32

SEZNAM KRATIC

ZDA	Združene države Amerike
DHC	<i>Department of Homeland Security</i>
CCA	<i>Corrections Corporation of America</i>
BJS	<i>Bureau of Justice Statistics</i>
SWAT	<i>Special wepons and tactics</i> (posebna orožja in taktike)
ACLU	<i>American Civil Liberties Union</i>
SEAL	<i>Strategic Executive and Logistical Security Solutions</i>
FEMA	<i>Federal Emergency Management Agency</i> (Zvezna agencija za krizno upravljanje)
CBP	<i>Customs and Border Protection</i> (Organ za carino in zaščito meje)
ICE	<i>Immigration and Customs Enforcement</i> (Organ za izvrševanje carinskih nalog in varovanje meje)
ALEC	<i>American Legislative Exchange Council</i>
ISA	<i>International Security Agency</i>

1 UVOD

Zagotavljanje varnosti je že od Hobbesa dalje stvar družbene pogodbe med suverenom ali, kot ga je Hobbes poimenoval, Leviatanom, ki ima zmožnost zaščititi družbo, ter družbo, ki se je v zameno za varnost pripravljena odreči določenemu deležu svobode (Hobbes v Laskar 2013, 1–2). Suveren v Hobbesovem času je bil monarh, danes v moderni demokratični državi pa je oblast in s tem suverenost v rokah družbe, ki jo iz različni vzrokov predvsem pa zaradi učinkovitosti predaja v roke demokratično izvoljene vlade. Vlada oblast izvaja v skladu z ustavo in zakoni. Pri uveljavljanju zakonov in zaščiti lastnih prebivalcev se vlada zanaša na državne organe, kot sta vojska in policija. Ti so pri svojem delu nepristranski ter delujejo v največji možni meri v korist države in njenih prebivalcev. Izobražuje in zaposluje jih država – torej celotna družba in ne posamezniki.

Vendar pa se zdi, da zaščita prebivalcev in uveljavljanje zakonov države že nekaj časa nista več samo v pristojnosti države in njene vlade. Pojavljati so se začela podjetja in posamezniki, katerim država iz različnih vzrokov dopušča možnost delovanja tako na notranjem kot tudi zunanjem področju varnosti. Pri tem jim je dovoljeno uporabljati orožje in druga prisilna sredstva.

Privatizacija zagotavljanja varnosti je odmevnost doživela predvsem na zunanjem varnostnem področju, ko so podjetja v zameno za plačilo izvajala vojaške naloge ali pa so bila podpora delovanja vojske v tujini¹. Manj odmevna pa je bila privatizacija na področju notranje varnosti, ki pa je pravzaprav precej bolj vsakdanja za povprečnega posameznika in bolj neposredno vpliva nanj. Zaradi neodmevnosti privatizacije notranje varnosti sem se odločil, da jo predstavim v svoji diplomski nalogi, v kateri jo bom preučeval na primeru Združenih držav Amerike. Za ZDA sem se odločil predvsem zaradi precejšnje prisotnosti privatizacije varnosti v tej državi.

V zvezi s preučevanjem privatizacije notranje varnosti ZDA se postavlja vrsto vprašanj. Zakaj se država odloči za privatizacijo? Kakšne koristi ima država od privatizacije notranje varnosti? Katera področja notranje varnosti so privatizirana in v kolikšni meri? Kakšni so motivi posameznikov, da se odločijo delovati na področju notranje varnosti izven okvirjev državnih organov? Komu ti zasebniki odgovarjajo, oziroma kdo jih nadzoruje? Kakšne so njihove obveze do javnosti? Kakšni so trendi privatizacije notranje varnosti? Ali se le-ta povečuje ali zmanjšuje? Vprašanj glede privatizacije notranje varnosti je veliko in je tema, ki

¹ V svetu se v zadnjem času govori predvsem o privatizaciji na vojaškem področju, vendar sem se sam prav zaradi manjše izpostavljenosti izbral področje privatizacije notranje varnosti.

ponuja še mnogo priložnosti za preučevanje. Sam bom na primeru ZDA predstavil nekaj področji privatizacije zagotavljanja notranje varnosti in poizkušal ugotoviti trende ter vzroke za privatizacijo.

2 METODOLOŠKI OKVIR

2.1 Predmet preučevanja

V diplomskem delu bom preučeval privatizacijo zagotavljanja notranje varnosti, pri čemer se bom omejil na nekaj izbranih področji zagotavljanja notranje varnosti:

1. Zaporniška dejavnost
2. Varovanje meje
3. Varovanje javnega reda in miru v času krize
4. Varovanje javnega reda in miru
5. Varovanje kritične infrastrukture

Privatizacija zagotavljanja notranje varnosti se mi zdi zelo pomembno družbeno vprašanje, saj posega na področje, ki lahko močno vpliva na posameznika. Poudariti je treba, da gre pri uveljavljanju zakonov tudi za uporabo sredstev prisile s strani varnostnih organov. Pravica do uporabe sile pa ni več izključno v rokah države. Ta jo sedaj lahko da tudi posameznikom in podjetjem. ZDA imajo na tem področju veliko izkušenj in imajo veliko primerov zasebnih podjetij in posameznikov, ki delujejo na področju notranje varnosti izven okvirjev državnih varnostnih organov.

2.2 CILJ PREUČEVANJA

Cilj preučevanja je identifikacija področij privatizacije zagotavljanja notranje varnosti v ZDA in njihova predstavitev. Identificirati želim tudi vzroke za privatizacijo in se pri tem še posebno osredotočiti na ekonomske koristi za državo, če obstajajo. Na koncu se bom dotaknil še trendov privatizacije zagotavljanja notranje varnosti.

2.3 HIPOTEZA

ZDA se vedno bolj z namenom zmanjšanja stroškov odločajo za predajo zagotavljanja notranje varnosti zasebnim varnostnim podjetjem.

2.4 METODE PREUČEVANJA

Pri izdelavi diplomske naloge bom uporabil predvsem sekundarne vire, ki jih bom vpletal v delo preko deskripcije izbranih področji privatizacije zagotavljanja notranje varnosti izbrane države. Opravil bom še analizo vzrokov in trendov privatizacije zagotavljanja notranje varnosti v ZDA. Na koncu bom v zaključku še odgovoril na hipotezo.

2.5 OPREDELITEV POJMOV

2.5.1 VARNOST

Grizold je varnost opredelil kot stanje, v katerem je zagotovljen uravnotežen fizični, duhovni, duševni in gmotni obstoj posameznika oziroma družbene skupnosti v razmerju do drugih posameznikov, družbenih skupnosti in narave. Varnost se nanaša na tako na družbo (notranjo) kot tudi na mednarodno skupnost (zunanjo). Varnost se tako nanaša na družbo/državo v celoti – to je nacionalna oziroma notranja varnost (Grizold 1999, 23–24).

Anžič pa je varnost opredelil kot:

/.../ imanentna prvina družbe, ki zajema stanje oziroma lastnost stanja in dejavnost oziroma sistem. Varnost se nanaša tako na družbo kot tudi na državo. Je torej človekovo zavestno prizadevanje za vzpostavitev takšne civilizacijske in kulturne kategorije, ki bo zajemala vse vidike varnosti: politične, gospodarske, pravne, zdravstvene, socialne, kulturne in številne druge. To so torej tiste pojavne oblike družbenega življenja, ki jih je mogoče uvrstiti v kategorijo družbenih vrednot in označujejo okvir politične in socialne skupnosti. Hkrati pa omogočajo obstoj družbene reprodukcije, notranji red in mir, razvoj notranje ureditve ter zagotovitev običajnih procesov, diferenciacije in integracije znotraj družbe in države. Potreba po varnosti, se na hierarhični lestvici potreb uvršča takoj za fiziološkimi, tem pa sledijo potrebe po samospoštovanju, samoaktualizaciji in ustvarjalnosti (Anžič 2002, 455).

2.5.2 NOTRANJA VARNOST

Notranja varnost je pojem, ki opredeljuje različne vidike varnosti interne narave. Pojem notranje varnosti bi opredelil kot zagotavljanje varnosti, kot tradicionalno policijske naloge, ki so navadno opredeljene v zakonih o policiji in njenih nalogah. V slovenskem Zakonu o policiji so kot naloge policije navedene:

Naloge policije so: 1. varovanje življenja, osebne varnosti in premoženja ljudi; 2. preprečevanje, odkrivanje in preiskovanje kaznivih dejanj in prekrškov, odkrivanje in prijemanje storilcev kaznivih dejanj in prekrškov, drugih iskanih oseb ter njihovo izročanje pristojnim organom in zbiranje dokazov ter raziskovanje okoliščin, ki so pomembne za ugotovitev premoženjske koristi, ki izvira iz kaznivih dejanj in prekrškov; 3. vzdrževanje javnega reda; 4. nadzor in urejanje prometa na javnih cestah in nekatégoriziranih cestah, ki so dane v uporabo za javni promet; 5. varovanje državne meje in opravljanje mejne kontrole; 6. opravljanje nalog, določenih v

predpisih o tujcih; 7. varovanje določenih oseb, organov, objektov in okolišev; 8. varovanje določenih delovnih mest in tajnosti podatkov državnih organov, če z zakonom ni drugače določeno; 9. izvajanje nalog, določenih v tem in drugih zakonih in podzakonskih predpisih (Zakon o policiji, 3. člen).

Notranja varnost je del nacionalne varnosti, katere naloga je zagotavljanje varnosti pripadnikom družbe tako pred zunanjimi grožnjami (okupacija, napadi, posegi, blokada ...) kot tudi pred notranjimi (ogrožanje reda in miru, kriminal ...) (Grizold 1999, 28).

Notranja varnost pa ni ogrožena zgolj s strani notranjih dejavnikov, ampak je odvisna tudi od anarhičnega mednarodnega okolja, ki predstavlja vire ogrožanja za državno notranjo in zunanjo varnost. Grizold je sicer v svojem delu predstavil razmerje med individualno varnostjo in nacionalno varnostjo. Individualno varnost bi tako lahko predstavil tudi kot notranjo varnost države in zunanjo, ki jo kljub zagotavljanju varnosti s strani države lahko ogroža mednarodno okolje, ki ogroža državo. Hkrati pa lahko sama država ogroža notranjo varnost kljub stabilnemu mednarodnemu okolju. Bodisi zaradi medsebojnega ogrožanja v državi ali pa zaradi groženj državnih ustanov notranje varnosti oziroma, kot je to opredelil Grizold, posameznika in njegove individualne varnosti (Grizold 1999, 29).

V ZDA je varnostni sistem, ki omogoča zagotavljanje notranje varnosti federacije, razdeljen na federativni, državni in lokalni nivo. Sestavljajo ga številne varnostne agencije in policije, ki imajo tematsko in geografsko ločene naloge. Njihove naloge, ki definirajo pojem notranje varnosti in so podobne nalogam, ki jih lahko najdemo v slovenskem zakonu o policiji, so zaščita meje, upravljanje zaporov, naloge, povezane z imigracijami, policijski nadzor, odkrivanje in preiskovanje kriminalnih dejanj, uveljavljanje državnih in zveznih zakonov, zaščita kritične infrastrukture, patroliranje, nadzor prometa, vročanje nalogov in sodnih pozivov (Discovering Policing).

DHC na svoji strani našteva različna področja delovanja. Poleg samega izobraževanja in podpiranja akademskega delovanja na področju varnosti DHC nadzira in usmerja tudi delovanje na področjih varovanja meje, imigracij in pridobivanja državljanstev, človekovih pravic in svoboščin, varovanje kritične infrastrukture, spletne varnosti (cybersecurity), zaščite pred naravnimi in drugimi katastrofami, varovanja zasebnosti, uveljavljanja zveznih in državnih zakonov, preprečevanja terorizma, preprečevanja trgovanja z belim blagom in nezakonitih imigracij (Department of Homeland Security 2016, 27. junij).

2.5.3 PRIVATIZACIJA

Privatizacija je pojem, ki pokriva več ločenih, mogoče celo alternativnih, področij. Je spreminjanje razmerij med vlado in zasebnim sektorjem. S privatizacijo si prizadevamo zagotavljati neko stvar ali storitev čim racionalneje (Kay in Thompson 1986, 18).

Privatizacija je proces, preko katerega prehaja državna lastnina ali različne naloge v roke zasebnikov. Samo privatizacijo navadno spremljajo vzporedni procesi spreminjanja zakonodaje za lažjo vključitev zasebnikov v izvajanje nalog, ki so sicer v rokah države. Privatizacija je v razvitih državah in državah v razvoju naraščajoči trend. Zagovorniki privatizacije so mnenja, da privatizacija omogoča boljše storitve in izdelke za nižjo ceno z manjšim tveganjem korupcije. Po drugi strani pa kritiki menijo, da bi se privatizaciji morali izogniti na področju zdravja, izobraževanja in policije (Rouse 2013, avgust).

2.5.4 ZASEBNA VARNOSTNA PODJETJA

Bureau of Labor Statistic opredeljuje zasebna varnostna podjetja kot primarno namenjena varovanju, patroliranju, vključno s preprečevanjem neavtoriziranega dostopa, urejanja prometa, omogočanja dostopa, preprečevanja tatvin in zaznava prekrškov (Bureau of Labor Statistic 2006, 3. januar).

V Sloveniji zasebna varnostna podjetja ureja Zakon o zasebnem varovanju. V njem opredeljuje naloge, ki jih lahko tako podjetje opravlja, in vključuje varovanje ljudi in premoženja, varovanje oseb, prevoz in varovanje gotovine in drugih vrednostnih pošilk, varovanje javnih zbiranj, varovanje prireditev v gostinskih lokalih, upravljanje z varnostno-nadzornim centrom, načrtovanje sistemov tehničnega varovanja, izvajanje sistemov tehničnega varovanja. Zasebno varovanje je v Sloveniji obravnavano kot gospodarska dejavnost. Izvajajo pa jo lahko posamezniki in podjetja, ki s strani države pridobijo ustrezno licenco (Zakon o zasebnem varovanju, 4. člen).

Hkrati v Sloveniji zasebno varnostno podjetje ne sme opravljati nalog, za katere so z zakonom določeni državni organi (policija, vojska, pravosodna policija – zaporniška dejavnost in drugi) (Zakon o zasebnem varovanju, 18. člen)

V ZDA sta si zasebno vojaško podjetje in zasebno varnostno podjetje na prvi pogled lahko podobna² pa sta si po definiciji različna. Vojaško podjetje ponuja »napadalne« storitve in ima vojaški značaj, med tem ko naj bi varnostno podjetje ponujalo »obrambne« storitve, ki so v večji meri namenjene zaščiti posameznika in lastnine. Kako deluje podjetje, pa je odvisno tudi od okoliščin. Nekaj, kar je v določenem primeru obrambno, je lahko v drugačnih razmerah napadalno in obratno (Holmqvist 2005, 15).

3 PODROČJA PRIVATIZACIJE ZAGOTAVLJANJA NOTRANJE VARNOSTI

3.1 PRIVATIZACIJA ZAPORNIŠKE DEJAVNOSTI

Zasebni zaporji so bili v ZDA ustanovljeni z namenom zmanjšanja vedno večjih stroškov, ki so bili posledica rastočega števila zapornikov, kar je privedlo do dragega zaporniškega sistema. Predpostavka zagovornikov je bila, da je gradnja zaporov s zasebnim denarjem cenejša in hitrejša, obratovalni stroški zavora pa so nižji. Pazniki naj bi dobivali boljše plače, zaporniki pa boljše pogoje in storitve. Prvi primer privatizacije zavora so v ZDA zabeležili leta 1825 v Frankfortu, v zvezni državi Kentucky. Poslovnež Joel Scott je dobil v nekakšni leasing obliki zavor v zameno za 1000 dolarjev na leto, za obdobje 5 let. Poslovnež je tako dobil poceni zaporniško delovno silo. Leasingovo privatiziranje zaporov je bilo predvsem v porastu v južnih zveznih državah, ki so bile po državljanski vojni v precejšnjih finančnih težavah. Poleg tega pa po vojni v južnih državah ni bilo več suženjske delovne sile. To so poslovneži poizkušali nadomestiti s poceni zaporniško delovno silo. Skozi leta pa se je potreba po zasebnih zaporih in leasingovih oblikah lastninjenja zaporov zmanjšala do te mere, da od 1900 pa do osemdesetih let 20. stoletja ni bila več vprašanje. Število zapornikov se je namreč stabiliziralo, poleg tega pa so se v zasebnih zaporih dogajale številne zlorabe tako zapornikov kot paznikov. V osemdesetih letih 20. stol. pa je prišlo do povečanja števila zapornikov iz 139 na okoli 600 na 100.000 prebivalcev³. To je za sabo prineslo prenaseljenost obstoječih zaporov in posledično potrebo po večjih zaporniških kapacitetah in obnovi zastaranih zaporov.⁴ Države, ki niso imele potrebnih sredstev, so zato zaporniško dejavnost začele prepuščati zasebnikom. Zasebniki so zapore lahko zgradili hitreje, bili cenovno učinkovitejši in so hkrati veljali za boljše in cenejše ponudnike zaporniških storitev. Lahko so

² Blackwater je deloval tako v Iraku, kjer je deloval kot vojaško podjetje, kot tudi v orkanu Katrina, kjer je deloval kot varnostno podjetje.

³ Povečanje zapornikov naj bi bilo predvsem posledica spremembe filozofije kaznovanja. Poudarek se je iz rehabilitacije prevesil na kaznovanje zapornikov.

⁴ Zvezno sodišče je zaradi neprimernosti in pomanjkanja kapacitet državam zapovedalo, da morajo do rešitve problema zmanjšati število zapornikov.

se specializirali tudi za določeno vrsto zapornikov, kot so zapor za okužene z AIDS-om, ali pa za zapore, v katerih so kazni prestajali zaporniki, ki so storili najhujša kazniva dejanja (Miller 2012, 1410–1414).

Privatizacija zaporniške dejavnosti, kot jo poznamo danes, se je začela leta 1983 s podjetjem CCA, ki je v začetku delovalo predvsem na področju pridržanja ilegalnih imigrantov in mladoletnih zapornikov. V letu 1985 je CCA v Kentuckiju podpisal pogodbo, po kateri je dobil v upravljanje zapor za odrasle, ki so bili obsojeni za lažje kršitve. Hkrati pa so v istem letu začeli pogajanja s Tennesseejem za prevzem vsega državnega zaporniškega sistema.⁵ Druga večja zaporniška korporacija je GEO Group, v začetku imenovana Wachenhut Corrections Corporation, ki ima skupaj s CCA monopolni položaj na zasebnem zaporniškem trgu, ki sta ga dosegla v devetdesetih letih 20. stoletja. Tako je bil CCA leta 1999 9. največji zaporniški sistem v ZDA, GEO Group pa 19. V začetku so se zasebni zapor izkazali za cenejše in enako kvalitetne (Miller 2012, 1412).

Vendar kritiki opozarjajo, da so imeli zgolj zapornike, obsojene zaradi lažjih kaznivih dejanj. Zagovorniki privatizacije opozarjajo na 15–20 % varčnejše delovanje zasebnih zaporov, vendar jim kritiki odgovarjajo, da nižje stroške delovanja dosegajo predvsem na račun manj zaposlenih, nižjih plačah, manj bonitet, hkrati pa naj bi bil povprečen prihranek zgolj 1 %. Varčevanje na osebju vodi tudi v zaposlovanje manj izkušenega in slabše izurjenega osebja. Po eni izmed študij naj bi bilo med pazniki v zasebnem sektorju kar 41-odstotna fluktuacija v primerjavi z državnimi, kjer je ta 15-odstotna. Prav neizkušenost in slaba izurjenost varnostnikov sta razloga za povečanje nasilja v zasebnih zaporih. Leta 1998 je iz zasebnega zapora za najtežje zločine v Ohio pobegnilo 6 zapornikov⁶, leto pozneje pa je bil v Novi Mehiki med uporom ubit paznik. V obeh primerih je bil vzrok za incident pomanjkanje izkušenj in odsotnost osnovnih varnostnih procedur (Miller 2012, 1412).

Študija iz leta 1999, ki je primerjala kvaliteto storitev v zaporih CCA z državnimi zapor v Minnesoti, je pokazala, da imajo zasebni zapor več operativnih težav. Visoka stopnja fluktuacije zaposlenih, nezanesljiva klasifikacija in neustrezni programi neposredno vplivajo na varnostna vprašanja v zaporu (Green v Miller 2012, 1412).

James Austin je v primerjalni študiji med državnimi in zasebnimi zapor prišel do zaključka, da je v zasebnih zaporih kar 49 % več napadov na osebje s strani zapornikov in 65 % več nasilja med zaporniki. Poleg tega varčevanje pri programih in storitvah zelo slabo vpliva tudi na pripravo zapornikov na vračanje v družbo (Austin v Miller 2012, 1412).

⁵ Pogajanja so propadla zaradi nezaupanja Tennesseejskih oblasti.

⁶ Pet od teh obsojenih zaradi umorov.

Nasprotniki zasebnih zaporov velikim zaporniškimi korporacijam kot sta CCA in GEO Group očitajo, da jih vodi predvsem želja po zaslužku. Bojijo se, da bi lahko zasebniki lobirali za strožjo zakonodajo, ki bi jim omogočala reden dotok zapornikov in s tem kontinuiteto poslovanja, kar pa ni nujno v javnem interesu. Na prelomu stoletja se je sicer zaradi nasilja v zasebnih zaporih povpraševanje po njihovih storitvah močno zmanjšalo s strani zveznih držav. Kljub vsemu pa se je zvezni zaporniški sistem zaradi pomanjkanja lastnih kapacitet močno naslonil na zasebni sektor. Od leta 1995 do 1999 se je namreč število zapornikov v zveznih zaporih povečalo za kar 31 %. Tako so zasebniki kljub zmanjšanemu povpraševanju gradili nove zapore, saj so pričakovali, da bodo države zaradi prenaseljenosti lastnih zaporov nadaljevale s sklepanjem pogodb s zasebniki. Poleg tega so bili zasebni zaporji za države ugodnejši. Tako je državam uspelo rešiti prostorsko stisko, pri tem pa so še privarčevali (Miller 2012 1410–1414).

Tako je bilo v letu 2005 415 zasebnih zaporov, v katerih je bilo zaprtih 108.523 kaznjencev. To predstavlja okoli 7 % vseh zapornikov (Bureau of Justice Statistic 2005, 2).

V primerjavi z letom 2005 pa se je glede na poročilo BJS število zapornikov do leta 2014 povečalo na 131.300. Število zapornikov se je gibalo vse od začetnih 3 %⁷ do 9 % v letu 2012, v katerem je delež zapornikov v zasebnih ustanovah dosegel svoj vrh. Po zadnjih podatkih iz leta 2014 se je ta številka ustalila oziroma minimalno upada na okoli 7 %. Po posameznih državah se te številke kar močno razlikujejo. Sedem držav namreč zadržuje v zasebnih ustanovah vsaj 20 % zapornikov. Največ, kar 44 % v Novi Mehiki, 39 % v Montani, 26 % v Oklahomi in 24 % na Havajih. Razlika je sicer precejšnja med deležem na federalnem nivoju in med deležem zapornikov, ki bivajo v zaporih posameznih zveznih držav. Delež pri državah skupno ni nikoli presegel 7 %. Drugače pa je na zveznem nivoju, kjer je ta delež v letu 2014 predstavljal 19 % in je v rahlem padanju glede na pretekla leta. Posebej lahko izpostavim tudi državo Idaho, kjer je delež zapornikov v zasebnih zaporih v enem letu upadel za 77 %, kar je posledica prevzema zasebnih zaporniških ustanov s strani državne vlade⁸ (Bureau of Justice Statistic 2014, 13)

3.2 VAROVANJE JAVNEGA REDA IN MIRU

Varovanje javnega reda in miru je ena najbolj tipičnih nalog policije in se najbolj neposredno vsakodnevno dotika povprečnega državljanja. Privatizacija na tem področju notranje varnosti tako še posebej vpliva na vsakdan državljanov. Pri tem se postavlja mnogo vprašanj, ki jih je

⁷ BJS je v letu 1999 začel spremljati število zapornikov v privatnih zaporih.

⁸ CCA je skrbel za 2080 zapornikov, kar je lokalno vlado stalo 28 milijonov \$. Podržavljanje privatnih ustanov je posledica številnih nepravilnosti, ki so se dogajale v teh zaporih, ki so obsegale tudi lažno poročanje o opravljenih urah zaposlenih, nasilju v zaporih in kadrovske podhranjenost (USA Today 2014, 3. januar).

ob članku v Huffingtonpostu izpostavil John W. Whitehead. Kakšne pravice sploh ima državljan, ko ga na primer na cesti ustavi zasebni policist, ki ima vso moč, ki jo ima tudi vladni policist, hkrati pa ga ne obvezujejo enaki zakonski standardi? Hkrati se postavlja vprašanje, kako sploh ločiti med zasebnim in vladnim policistom. Kot običajni policisti tudi zasebniki pri svojem delu namreč uporabljajo uniformo, orožje, značko, izvajajo nadzore, vpade v objekte s SWAT⁹ enotami, pišejo kazni in ne nazadnje tudi streljajo. To predstavlja naraščajoč problem v ZDA, saj naj bi zasebni policisti v ZDA že presegli število vladnih policistov. Avtor v članku izpostavlja nevarnost, ki izhaja iz rahljanja 4. amandmaja¹⁰ ameriške ustave.¹¹ To bi lahko vodilo v zlorabo s strani zasebnih policij, ki so mnogokrat plačane s strani korporacij, ki jih varujejo ali pa so v njihovi lasti. Hkrati te korporacije spreminjajo naravo policije v ZDA v zasebno zadevo, ki deluje izven dosega 4. amandmaja.¹² Tako zasebniki še vedno sodelujejo z državo in so največkrat plačani prav iz njene strani, hkrati pa jih ne obvezujejo enake zahteve kot vladne policiste in se največkrat izognejo transparentnemu podajanju podatkov o svojem delovanju z izgovorom, da gre za zasebnike, ki niso dolžni podajati svojih podatkov javno. Delovanje zasebnikov lahko tako danes zasledimo povsod v bolnišnicah, univerzah, prodajnih centrih, bankah ... Težava se pojavi predvsem, ker te zasebnike, ki sicer opravljajo enake vloge kot vladni policisti in so tudi na videz podobni običajnim policistom, ne zavezujejo enaki zakoni. Ustavne varovalke, ki ščitijo državljan pred nezakonitim zbiranjem dokazov, zasliševanjem ne veljajo za zasebnike. Tako lahko vlada, če potrebuje neke podatke ali dokaze, preprosto najame zasebnike, od katerih potem policija pridobi potrebne podatke v zameno za plačilo. Poleg tega na primer posameznik nima enakih pravic v primeru, da ga pridrži zasebnik, kot če bi ga vladni policist. Mnogo vladnih policistov pa poleg rednega dela opravlja še službo zasebnega policista v prostih urah. Po besedah Whiteheada naj bi bilo takšnih več kot polovica. Poleg vseh naštetih težav se pri zasebnih policistih pojavlja še problem slabše izurjenosti, nezadostnega nadzora a so hkrati močno oboroženi (Whitehead 2015, 5. maj).

⁹ Specialna orožja in taktike (ang.).

¹⁰ Državljanje štiti pred nerazumnim poseganjem države v pravice posameznika, kot je neupravičena aretacija, poseganje v njegovo premoženje, intimo, neupravičen nadzor (Legal Information Institute 2016).

¹¹ Vrhovno sodišče v ZDA je dalo tiho dovoljenje oblastem, da komurkoli in kadarkoli odvzame vzorec DNK (Kravets 2015, 2. marec).

¹² Privatne SWAT skupine oz. njihovi lastniki v Massachusettsu so zavrnile zahtevo ACLU (American Civil Liberties Union) po podatki o njihovem delovanju. Kot razlog so navedli, da so zasebniki in tako niso zavezani k javni objavi podatkov.

3.2.1 PRIMER SHARPSTOWNA (TEXAS)

Na podlagi primera varovanja javnega reda in miru v mestni soseski Sharpstown v jugozahodnem Houstonu sem opazil različne interese in nasprotujoča si mnenja o privatizaciji tega področja policijskega delovanja.

Scott Unzicker poroča o dramatičnem, kar 61-odstotnem, padcu stopnje kriminala, od kar so del lokalne policije nadomestili s zasebnim podjetjem. In to zgolj v letu in pol. Nadalje govori o tem, da naj bi skupnost na račun privatizacije zagotavljanja varnosti privarčevala 200,000 dolarjev na leto, ki so jih sicer porabili za stroške policistov, ki so pred tem varovali sosesko. Direktor podjetja S.E.A.L. Security Solutions, James Alexander, je izpostavil dve prednosti zasebnih policistov. Na predpisanem območju so zasebniki fizično bolj prisotni, saj imajo manj birokratskih obveznosti v primerjavi s policisti. Hkrati pa se zasebniki usmerjajo bolj ciljno, osredotočajo se na probleme – vroče točke¹³, ki statistično predstavljajo največji delež kriminala. V nasprotju z njimi po mnenju direktorja Alexandra policisti niso tako osredotočeni na največje probleme, ki jih pokaže statistika kaznivih dejanj, ampak zgolj patrolirajo po soseski. Hkrati pa so zasebni policisti bolj proaktivni. S svojo prisotnostjo in delovanjem na terenu poizkušajo preprečiti kazniva dejanja že pred samo izvedbo za razliko od običajne policije, ki se predvsem odziva na klice, ko do kaznivega dejanja že pride. Zasebni policisti se tudi ne morejo skriti za poklicno imuniteto ali sindikat. Hkrati pa nimajo enakih omejitev, kot je na primer kršenje pravic državljana. Kljub temu direktor poudarja, da zasebnik kazensko in finančno odgovarja za svoja dejanja za razliko od policista (Unzicker 2015, 27. februar).

Seveda obstaja tudi druga stran, ki ima drugačen pogled na primer. Članek na Texas Montly zavrača trditev, da naj bi zaradi zasebnih policistov odpuščali vladne policiste. Gre zgolj za ne-podaljšanje pogodb z lokalno policijsko agencijo (Harris County Sheriff's Department), pa še ta deluje, le da z zmanjšanim obsegom.¹⁴ Območje samo pa tako ali tako spada pod policijsko upravo mesta Houston. Sodelovanje med Houstonsko policijo, lokalno policijsko agencijo in zasebniki tako deluje dopolnjujoče in so zasebniki zgolj pomoč pri varovanju soseske. Kako so urejeni odnosi med policijo in zasebnim podjetjem, opiše predstavnik skupnosti Jim Bigham. Lokalno varnostno strukturo sestavljajo Houstonska policija, lokalna skupnost in po pogodbi podjetje SEAL. Prebivalci poročajo o sumljivih okoliščinah med tem, ko SEAL deluje kot zbiralec podatkov iz terena in nudi hiter odziv na terenu, hkrati na terenu

¹³ Hotspots (ang.).

¹⁴ Predsednik lokalne skupnosti je pojasnil, da gre zgolj za zmanjšanje stroškov, saj so na račun tega privarčevali okrog \$100,000 na leto.

s svojo prisotnostjo odvrča morebitne kršilce od izvajanja kaznivih dejanj. Hkrati pa lokalno vodstvo na podlagi poročil, ki jih izdelujejo sami in s pomočjo SEALa opazuje trende kaznivih dejanj. Houstonška policija nudi dodatno obveščevalno in raziskovalno pomoč na terenu. Bigham še poudarja, da je za zmanjšanje kriminala zaslužena predvsem zavezanost vseh vpletenih k rešitvi tega problema

W. Gardner Selby očita internetnemu portalu, ki je prvi objavil zgodbo o neverjetno uspešnem delovanju zasebnega podjetja, guns.com pristranskost, saj gre za portal, ki odkrito podpira privatizacijo policije (Selby 2015, 8. marec).

Glede na poročilo, ki ga je objavilo vodstvo lokalne skupnosti Sharpstown, lahko opazimo, da je število kaznivih dejanj resnično nekoliko upadlo v času, odkar tam deluje zasebno podjetje. V letu 2012 je bilo zabeleženih 261 kaznivih dejanj. Leta 2013 je to naraslo na 304 in v naslednjem letu upadlo na 177. Podatki kažejo, da je sodelovanje z zasebnim podjetjem očitno imelo pozitiven vpliv na zmanjšanje kriminala. Vendar ne tako dramatičnega, kot so sprva zapisali na guns.com. Poleg tega je predstavnik lokalne skupnosti zatrdil, da je bil zmanjšanje kriminalitete cilj vse skupnosti in so si za to še posebej prizadevali vsi vpleteni. Tako težko iz tega izluščimo, da je bilo znižanje stopnje kriminala zgolj zasluga delovanja zasebnega podjetja (Sharpstown Civic Association 2014).

3.2.2 PRIMER MANASSAS – VIRGINIA

V zvezni državi Virginia zakon omogoča posameznikom, da zaprosijo sodišče za dovoljenje nošnje orožja, policijske značke in izvajanja aretacij. Število zasebnih policistov, ki so v Virginiji poznani pod imenom »posebni varuh miru¹⁵«, se je samo v zadnjem desetletju podvojilo na 750 mož. Rast števila zasebnih policistov odraža trend na nacionalni ravni, kjer vladne policijske agencije zamenjujejo zasebna podjetja in posamezniki. Predvsem na področju varovanja kampusov, sosesk, muzejev ... Težavo v tem povečanem trendu predstavlja predvsem slabše usposabljanje zasebnih policistov. To težavo oblasti rešujejo s predpisanim treningom za zasebne policiste, ki morajo v Virgini opraviti 130-urni tečaj, kar pa je še vedno 40 ur manj, kot velja za varnostnike ali varnostne tehnike. Brian Moran tako ugotavlja, da je v Virginiji marsikatera skupina bolj ostro regulirana, kot pa so to tako imenovani »Posebni ohranjevalci miru« (Jouvenal 2015, 28. februar).

Michael Youlen je eden izmed zasebnih policistov v mestu Manassas. Službo zasebnega policista opravlja deljeno z delom odvetnika. Svoje delo vidi kot dopolnilno delo k prizadevanjem lokalne policije in ne kot njeno zamenjavo. Pri svojem delu uporablja

¹⁵ Special conservators of the peace (ang.) .

policijske oznake in orožje, ki pa ga do sedaj še ni uporabil. Ukvarja se predvsem s problemi, s katerimi se mestne oblasti zaradi pomanjkanja sredstev ne morejo. Največ se sicer ukvarja z manjšimi prestopki, kot so prometne kršitve, manjše zlorabe drog, in z drugimi kršitvami, ki lahko vplivajo na kakovost bivanja. Vse težje kršitve prepusti vladnim službam. Kljub temu pa v primeru, da gre na sodišče predstavi svoje dokaze in po potrebi priča tako kot mora vsak običajen policist. Poleg tega ima Youlen tudi svojo dispečersko številko, kamor ga lahko pokličejo domačini, in spletno stran, kjer redno objavlja novice in poročila v povezavi s svojim delom (Jouvenal 2015, 28. februar).

V poročilu za leto 2015 je zabeleženo, da je odgovoril na 248 interventnih klicev, opravil 54 aretacij in podelil 161 parkirnih kazni (Manassas Junction 2015).

Po drugi strani pa poveljnik mestne policije v Manassasu, Douglas W. Keen ugotavlja, da Youlenova prisotnost povzroča zmedo med prebivalci in celo sodniki. Težava je predvsem v tem, ker ga smatrajo za predstavnika mesta (Jouvenal 2015, 28. februar).

Po mnenju ene izmed upravljavk nepremičnin v Manassasu, Crystal Terrant, se je s prihodom »posebnega varuha miru« zmanjšalo število klicev policije, hkrati pa je poskrbel za zmanjšanje števila lažjih kaznivih dejanj in prometnih prekrškov. Poleg tega pri mladih uživa avtoriteto, zaradi česar je tudi več spoštovanja do lastnine in manj vandalizma (Jouvenal 2015, 28. februar).

3.3 VAROVANJE JAVNEGA REDA IN MIRU V ČASU KRIZE – PRIMER HURIKAN KATRINA

Orkan Katrina je poleg ogromne gmotne škode, ki jo je povzročilo predvsem podrtje nasipov, ki so varovali mesto New Orleans in posledično poplavljanje celotnega mesta, na plano prinesel številne tolpe, ulične razbojnike in roparje, ki so katastrofalne razmere v mestu želeli izkoristiti za plenjenje in ropanje (RTV 2005, 2. september).

Slabe varnostne razmere v mestu pa niso bile zgolj posledica poplav ampak tudi, že pred katastrofo, slabih razmer v lokalni policiji (Deflem in Stuphin 2009).

Posledično se je odprla priložnost zasebnim varnostnim podjetjem, ki so po mestu začele opravljati policijske naloge. Še preden je nehalo poplavljanje mesto, so v vanj že prišla prva zasebna varnostna podjetja, kot je na primer znano podjetje Blackwater¹⁶, ki je bilo eno izmed podjetij, ki je bilo tudi pogodbeno vezano na zvezno oblast. Podjetja so si v središču mesta postavila baze in po mestu patroljirala s terenskimi vozili, ki niso imela nikakršnih registrskih

¹⁶ Danes imenovano Xe.

ali kakih drugih oznak. Oboroženi do zob so patroljirali po mestu z nalogo, kot so jo sami opisali, varovanja sosesk. Imeli so tudi pravico izvajanja aretacij in uporabo sile. Nekateri med njimi so imeli celo značke varnostnih organov zvezne države Louisiane. V času trajanja krize so oblasti razglasile konfiskacijo na vse strelno orožje v New Orleansu, kar pa ni veljalo za pripadnike zasebnih varnostnih organizacij, ki so varovale podjetja, bogatejše posameznike in vladne službe. Pri njihovem delovanju je večkrat prihajalo do spopadov s tolpmi. Eden izmed vodji humanitarne organizacije, ki je v času krize delovala v New Orleansu in je nudila predvsem prvo medicinsko pomoč, je izpostavil, da je bilo delovanje posebej nevarno za temnopolte prostovoljce. Ob stiku s tavajočimi varnostnimi organizacijami so le-te hitro lahko začele streljati na temnopolte prostovoljce. Posledično so na teren pošiljali predvsem belopolte prostovoljce (Ridgeway 2009, 28. avgust).

Pri varovanju začasnega zapora Greyhound¹⁷ oz. kampa, kamor so zapirali člane tolpe in druge osebe, ki so hotele izkoristiti zmedo in opustošenje v mestu ali pa so se zgolj znašle ob nepravem času na nepravem mestu¹⁸, so oblasti najele vsaj pet zasebnih podjetij. Eno izmed podjetij Instinctive Shooting International je bilo posebej znano po tem, da so uporabljali predvsem tuje veterane posebnih enot. To je sprožilo tudi polemiko o uporabi tujcev za izvajanje represivnih nalog. Vsem podjetjem je licenco izdalo Ministrstvo za domovinsko varnost. Njihova naloga naj bi bila predvsem vzpostavljanje reda v mestu, vendar se je vse skupaj po besedah Seeme Jilani izrodilo v eno izmed temnejših madežev v Ameriški zgodovini (Jilani 2011, 17. maj).

Zasebna podjetja so pri delovanju prejemale visoke zneske. Za ščitenje vladnih služb in rekonstrukcijski dejavnosti naj bi samo podjetje Blackwater s strani vlade dobil nekaj čez 30 milijonov dolarjev. Po najemniku naj bi podjetje vladi zaračunalo 950 dolarjev na dan. Od tega naj bi najemnik dobil 350 dolarjev, torej je šlo direktno na račun podjetja kar 600 dolarjev. Nekoliko cenejši so bili za primer pri podjetju DynCorp, kjer so enega najemnika ponudili za 700 dolarjev na dan (Scahill 2006).

Po drugih podatkih naj bi podjetje Blackwater s strani FEMA dobilo kar 73 milijonov dolarjev za varovanje osebja FEMA v času trajanja operacije. V nekem trenutku naj bi bilo v New Orleansu kar 600 najemnikov iz podjetja Blackwater. Poleg FEMA je Blackwater varoval tudi zasebnike, kot je na primer hotel Sheraton (Temple-Raston 2007, 28. september).

¹⁷ Zapor je bil postavljen na avtobusni postaji. Režim v njem primerjajo z režimom v taborišču Guantanamo.

¹⁸ Primer Zeitoun – po narodnosti Sirijec, ki so ga neznani uniformiranci odpeljali v kamp Greyhound in ga obtožili terorizma.

3.4 VAROVANJE MEJE

Varovanje meje med ZDA in Mehiko je v ZDA še posebno občutljiva tema, ki je vedno znova vroča debata tudi na predsedniških volitvah v ZDA. Republikanski predsedniški kandidat tako kot predvolilno obljubo ponuja preprečitev pošiljanja denarja mehiških imigrantov na delu v ZDA, dokler ne bi Mehika ZDA plačala za izgradnjo zidu oz. nadzornih točk na meji med ZDA in Mehiko (BBC 2016, 5. april).

Odgovornost za varovanje meje je na strani ministrstva za domovinsko varnost, ki ima za to nalogo namenjene tri organe. Prvi je CBP. Njegova naloga je onemogočiti vstop v državo terorističnim grožnjam in hkrati zagotavljati tekočo blagovno menjavo in prehajanje ljudi preko meje. 2. organ je služba za državljanstvo in imigracije, ki ima namen sprejemati in nadzorovati naturalizacijo imigrantov. 3. organ pa je ICE. Njegova naloga je odkrivanje pomanjkljivosti v varovanju meje na področju ekonomske, transportne in infrastrukturne varnosti (U.S. Customs and Border Protection 2015, 13. november).

Javno zasebno partnerstvo je posebej omenjeno tudi na strani Bele hiše, kjer trenutni predsednik Barack Obama poudarja pomemben napredek pri povečanju varnosti na mejah tudi s pomočjo javno zasebnega partnerstva (Whitehouse 2014, 20. november).

Tako tehnično in fizično varovanje vedno bolj prehaja v zasebne roke. Na eni strani imamo visoko tehnološko podjetje Boeing, ki je leta 2006 zmagalo na razpisu za postavitve tako imenovane virtualne ograde (Secure Border Initiative Network – SBInet). Projekt, ki naj bi v začetku na 28 miljah ob meji med ZDA in Mehiko poskrbel za popoln tehnološki nadzor. Zaradi previsokih stroškov glede na rezultat projekta niso nadaljevali, kljub temu da je tehnološki nadzor pokazal napredek in je olajšal nadzor meje (Nelson 2010, 29. oktober).

Po drugi strani pa so na meji z Mehiko skupine, ki skušajo s svojo prisotnostjo zaščititi prebivalce ob meji. Te skupine se delijo na ideološko motivirane, vigilant skupine, ki imajo za svoje delovanje predvsem različne osebne motive in plačane varnostnike, zaposlene v zasebnih varnostnih podjetjih.

3.4.1 MEJNE VIGILANT¹⁹ SKUPINE

Na meji med Mehiko in ZDA so se po 11. septembru 2001 v precejšnjem številu začele pojavljati tako imenovane vigilant skupine. Njihov namen je zaščita državljanov pred nezakonitimi imigranti. Zgodovinsko so se te skupine prvič začele pojavljati že po prodaji Kalifornije, Arizone, Nove Mehike in Teksasa ZDA, leta 1848. V obdobju od 1848 do 1928 je

¹⁹ Vigilant v angleščini pomeni pripadnika prostovoljne organizacije za borbo proti zločinom.

bilo s strani teh tolpa tako linčanih kar 597 Mehičanov. V današnjem obdobju te skupine sicer niso več nasilne in sodelujejo z obmejnimi zveznimi organi, so pa še vedno močno oborožene s pehotnim orožjem, komunikacijsko opremo, nočnogledi ... Sebe opisujejo, kot patriote, ki želijo domovino obvarovati pred ilegalnimi imigranti in pri zaščiti meje pomagajo ameriškim vladnim službam. Nekatere se celo imenujejo podobno, kot na primer »Freinds of the Border Patrol« ali »American Border Patrol«. Tudi po zunanosti želijo biti podobni mejni policiji, zato nosijo podobne uniforme in celo oznake. Najdemo jih po vsej južni meji od Teksasa do Kalifornije z največjo koncentracijo v Arizoni (Cooper 2015, 486–487).

Ena bolj odmevnih skupin je bila Minuteman project²⁰, ki se je začela na pobudo Chrisa Simcoxa in Jima Gilchrista. Po aktivni kampaniji je privabila 1250 prostovoljcev. Skupina je 30 dni, opremljena z daljnogledi in komunikacijsko opremo, opazovala 23 milj meje in poročala mejni policiji o ilegalnih prehodih. Glavna cilja skupine oz. projekta sta bila povečanje pozornosti in osvetliti problem ilegalnih prehodov meje s strani tujcev in zavzemanje za strožjo zakonodajo, ki bi odvrčala tujce od ilegalnega prehajanja meja (Stewart in drugi 2015).

Bolj militantni skupini pa sta »Patriots« in »Citizen defenders«, ki prav tako delujeta na podlagi prostovoljstva in lastnem finančnem vložku oziroma financiranju s strani podobno mislečih posameznikov. Samo v letu 2014 se je na območju meje z Mehiko pojavilo kar 22 podobnih skupin prostovoljcev. Oboroženi so z avtomatskim orožjem in sredstvi za opazovanje in pridržanje imigrantov. Na povabilo lastnikov zemljišč ob meji si skupine postavijo tudi tabore, od koder potem operirajo po območju (Garza 2014, 10. september).

Skupina z imenom Patriots deluje na območju 21 akrov, na posestvu lastnika, ki jih je povabil za zaščito svojega ranča. Pri patroljiranju uporabljajo neprebojne jopiče, terenska vozila, svetilke, avtomatsko orožje, komunikacijsko opremo in plastične lisice za pridržanje morebitnih nezakonitih migrantov. Edina uporaba strelnega orožja do sedaj je bila v primeru, ko je mejni policist zamenjal oboroženega pripadnika skupine za nezakonitega migranta in je izstrelil nekaj nabojev. Ravno to pa je največja težava, ki jo izpostavljajo mejni policisti. Oborožene civiliste lahko policisti nehote napačno identificirajo, kar lahko privede do prijateljskega ognja. Pripadniki skupine so sicer tudi nekdanji vojaki (Garza 2014, 10. september).

²⁰ Ime izhaja iz obdobja Ameriške revolucije. Minuteman so bili pripadniki ameriške milice, ki so bili, kot ime pove, po pozivu pripravljeni na boj v zelo kratkem času (Encyclopaedia Britannica 2016).

Drugi, podoben primer, prihaja iz Arizone, kjer skupina »Band of Brothers« ščiti mejo pri Mehiškem mestu Nogales. Skupina si je postavila tri cilje:

1. Ustaviti ilegalno imigracijo
2. Ustaviti tihotapljenje drog
3. Ustaviti trgovino z ljudmi

Skupino vodi poveljnik in nekdanji veteran Tim Foley - Nailer. Vsi so nekdanji veterani ali pa so bili pripadniki zasebnih varnostnih podjetij. Oblečeni so v kamuflažne obleke in oboroženi z avtomatskim orožjem. Pri delu si pomagajo z daljnogledi in Google zemljevidi, s katerimi si pomagajo pri identifikaciji možnih točk prehoda imigrantov. Vse dobljene podatke tudi posredujejo mejni policiji, s katero vsaj na lokalni ravni dobro sodelujejo. Manj razumevanja pa je na zvezni ravni, kjer niso naklonjeni taki vrsti nadzora s strani posameznikov oz. skupin (Gillman 2015, 3. oktober).

Kot poseben primer privatizacije notranje varnosti bi izpostavil primer podjetja ISA iz Houstona, ki je s strani Teksaških oblasti (ministrstva za javno varnost) pridobil licenco za preiskovanje in zaščito pred kartelnim nasiljem v ZDA. Podjetje si lahko najamejo zasebniki za zaščito posesti in meje. Podporo podjetju nudijo tudi lokalne oblasti. Po besedah guvernerjeve piarovke je zagotovitev varovanja mednarodne meje sicer naloga zveznih oblasti, ki pa je ne opravljajo zadovoljivo. Zato je mnenja, da imajo državljani pravico, če se počutijo ogrožene, da se zaščitijo s pomočjo zasebnih varnostnih agencij. Agencijo ISA je sestavljena iz različnih nekdanjih pripadnikov policijskih enot (zvezna in lokalna raven), nekdanjih vojakov, ostrostrelcev in pripadnikov posebnih enot.

Teksaške oblasti so podjetje označile za raziskovalno, kar pomeni, da ima pooblastila za zbiranje informacij o zločinih in prekrških storjenih proti ZDA ali državi Teksas in za zaščito posameznikov pred napadi. Podjetje je klasificirano tudi kot stražarsko podjetje, ki lahko deluje na področju preprečevanja vstopanja na zasebno posest, preprečevanje tatvin, vandalizma, zlorab in zaščito posameznika. Pri takem načinu varovanja pa prihaja do razlik, ki so posledica ekonomske moči posameznikov. Varovanje, ki ga nudi ISA si lahko privoščijo le najbogatejši. Zgolj najem enega agenta posameznika stane kar 200 dolarjev (Aguilar 2011, 11. avgust).

3.4.2 PRIDRŽANJE NEZAKONITIH IMIGRANTOV

Delež priprtih ilegalnih migrantov, ki so bili pridržani v zasebnih pripornih centrih pogodbenih partnerjev ICE je bil leta 2009 17 % (Meissner in Kerwin 2009, 52).

Ti centri se imenujejo pogodbene pridržalne ustanove, ki bi jih lahko prevedli tudi kot pogodbeni imigrantski centri. V letu 2009 je bila med ICE in zasebnim podjetjem CCA²¹ sklenjena nova petletna pogodba. Po poročanju Huffington Posta so prav kriminalna dejanja povezana z imigranti najhitreje rastoča kategorija. Do leta 2013 so bile kršitve zakonov v povezavi z imigracijo na tretjem mestu z 11 %. Vendar pa se je v letu 2013 delež teh kaznivih dejanj povečal na kar 60 % vseh kaznivih dejanj na zvezni ravni. V letu 2013 je bilo kar 60.000 oseb obravnavanih zaradi dveh kaznivih dejanj – nelegalnega vstopa v državo ali ponovno nelegalnega vstopa v državo. V letu 2013 je bil tudi dosežen vrh v 20-letnem obdobju. Še posebno na udaru je zvezna država Teksas, natančneje njen južni del, kjer je bilo v letu 2015 kar 92 % kaznivih dejanj, povezanih z nelegalnimi imigracijami (Kirkham 2013, 23. avgust; Trac reports 2015, 11. november).

Te visoke številke vodijo v potrebo po vedno večjih kapacitetah imigrantskih centrov, ki pa jih lahko državam najhitreje ponudijo predvsem velike zaporniške korporacije. CAA tako po pogodbi z ICE in zveznim birojem za zapore, samo z imigrantskimi centri ustvari za 425 milijonov \$ dohodka. Namesto CBP za prevoz imigrantov skrbi podjetje G4S, ki ima trenutno 600 zaposlenih in uporabljajo preko 100 vozil (Cooper 2015, 485).

V ZDA je leta 1995 spremenjena zakonodaja skokovito povečala število ilegalnih imigrantov. Samo od leta 1995 do 2003 se je to število povečalo za 394 %.²² Za pridržanje tako velikega števila ilegalnih imigrantov so bile potrebne nove kapacitete. Že pred tem so imeli zasebniki precejšen delež zapornikov, ki pa je počasi začel stagnirati zaradi vse večjih stroškov,²³ ki so bili (njihovo zmanjšanje) najpomembnejši argument v začetku privatizacije. Ker so zasebne korporacije še vedno imele precejšnje kapacitete in so iskali nove poslovne priložnosti za povečanje dohodka, so novo tržno priložnost videle v pridržalnih centrih za ilegalne imigrante. Za doseg tega cilja pa so veliko naporov korporacije vložile tudi v lobiranje za še strožjo imigrantsko zakonodajo, ki bi jim prinesla več ilegalnih imigrantov in s tem večji dohodek. En najbolj vidnih dokazov je sodelovanje zasebnih korporacij v ALEC, ki je organizacija za sodelovanje zakonodajalcev, zasebne industrije, zvezne vlade in javnosti pri javno zasebnih partnerstvih. Dve korporaciji vplačujeta v organizacijo, ena od teh dveh pa še

²¹ CAA je za federacijo in tremi zveznimi državami največji lastnik zaporov. Tukaj je govora zgolj o privatnih imigrantskih centrih.

²² Za tako drastično povečanje ilegalnih imigrantov je bila kriva predvsem zaostrena imigrantska administracija na zvezni ravni in agresivna imigrantska zakonodaja na državnih ravneh, ki je kriminalizirala ilegalne imigrante. Na zvezni ravni sicer ilegalno prečenje meje ne velja za kriminalno dejanje ampak gre samo za administrativno kršenje zakonodaje (Furman in drugi 2015, 150).

²³ Kot smo že ugotovili, je bila to tudi posledica neprimernih razmer v privatnih zaporih, zaradi česar se predvsem posamezne države niso več odločale za predajanje zapornikov v privatno oskrbo.

dodatno plačuje za sodelovanje pri delovni skupini, ki deluje na področju javne varnosti (Furman in drugi 2015, 151–152).

Pri nastajanju zakona o ilegalnih imigrantih v zvezni državi Arizona je sodeloval ALEC in tudi tri največje zasebne korporacije. Od 36 zakonodajalcev, ki so podprli zakon, jih je 30 dobilo donacijo s strani zasebnega zaporniškega podjetja. Dva svetovalca Arizonskega guvernerja Jana Brewerja pa sta bila nekdanja lobista zasebnih zaporniških podjetij.

Pri zasebnih zadrževalnih imigrantskih ustanovah se pravzaprav pojavljajo iste težave, kot pri zasebnih zaporih. Pazniki v teh ustanovah prejemajo manjše plačilo, so manj izkušeni in slabše izobraženi kot njihovi kolegi v javnih ustanovah. Prebivalci teh ustanov večkrat izkusijo nasilje in prejemajo slabše zdravstvene storitve. Poleg tega so posamezniki iz družin lahko medsebojno zelo oddaljeni saj zasebniki lahko postavijo posamezne imigrantske centre kjerkoli v ZDA. To poveča stres pridržanih posameznikov v teh ustanovah. Vse to je posledica zasledovanja čim večjega dohodka s strani korporacij (Furman in drugi 2015, 153).

3.5 Varovanje kritične infrastrukture

Kritična infrastruktura je v ZDA, katere uničenje ali delno uničenje bi lahko močno ogrozilo obstoj in delovanje države, razdeljena na 16 sektorjev:

- Kemični sektor
- Komerčni sektor
- Komunikacijski sektor
- Sektor kritične proizvodnje
- Sektor za jezove
- Obrambno industrijski sektor
- Sektor nujne pomoči
- Energetski sektor
- Sektor finančnih storitev
- Sektor prehrane in kmetijstva
- Sektor vladnih poslopij
- Sektor zdravstva in javnega zdravja
- Informacijsko tehnološki sektor
- Sektor jedrskih reaktorjev, materialov in smeti
- Sektor transportnega sistema
- Sektor vode in sistemov odpadnih voda.

Vodja zaščite kritične infrastrukture je National Protection and Programs Directorate v okviru katerega deluje pisarna za zaščito infrastrukture. Ta koordinira nacionalna prizadevanja za varnost fizične in mrežne infrastrukture (Department Homeland Security 2015, 27. oktober).

V nacionalni strategiji za fizično varovanje kritične infrastrukture in ključnih sredstev je že v nagovoru poudarjen pomen sodelovanja države in zasebnega sektorja. Precejšen delež kritične infrastrukture je prav v rokah zasebnikov (The National Strategy for The Physical Protection of Critical Infrastructures and Key Assets 2003, iii-iv).

Strategija predvideva varovanje kritične infrastrukture tudi s strani zasebnega sektorja, vendar poudarja pomanjkanje standardizacije treninga in kvalifikacij osebja ali certificiranih zahtev. Zato strategija zahteva razvoj nadzora in preverjanja zaposlenih v zasebnem sektorju, ki varujejo kritično infrastrukturo.

Nadalje predvideva razvoj modela treninga za zaposlene v zasebnem sektorju, ki bi trening opravljali v sodelovanju z zveznimi policijskimi organi. Kot možno rešitev strategija predvideva izvajanje usposabljanj zasebnih varnostnikov po programu, ki ga izvajajo na zveznih akademijah za bodoče pripadnike organov kazenskega pregona (The National Strategy for The Physical Protection of Critical Infrastructures and Key Assets 2003, 29-30).

Strategija posebej izpostavlja zasebno varovanje jedrskih elektrarn. Izpostavlja prizadevanje za uveljavite zakonodaje, ki bi omogočala osebju, ki varuje te objekte, uporabo močnejšega orožja razvoj standardov in vpeljavo dodatnega usposabljanja zasebnih varnostnikov za protiteroristični boj (The National Strategy for The Physical Protection of Critical Infrastructures and Key Assets 2003, 75).

Za nekoliko natančnejšo deskripcijo sem si izbral varovanje jedrskih elektrarn s strani zasebnikov. To bom predstavil preko kritike Charlesa S. Faddis.

Charles S. Faddis, nekdanji agent in šef oddelka za boj proti terorizmu z orožjem za množično uničevanje pri CIA, je pri svoji raziskavi varovanja kritične infrastrukture posebej izpostavil zasebne varnostnike, ki varujejo jedrske elektrarne. Zasebna varnostna podjetja najemajo lastniki jedrskih elektrarn, ti pa pri tem očitno preveč gledajo na čim nižje stroške varovanja. Nadzorna komisija za jedrsko energijo (Nuclear Regulatory Commission) je sicer po 11. septembru 2001 namesto 5-10 varnostnikov na poslopje zahteva 20 varnostnikov v vsakem trenutku (v vsaki izmeni). Faddis pri tem izpostavlja, da so ta poslopja pogosto zelo obsežna zaradi česar po njegovem mnenju niti to ni dovolj.

Kot hudo težavo izpostavlja nizko plačilo varnostnikov in izpostavi, da je to lahko še nižje kot je plačilo hišnika. Druga težava je pomanjkanje rednih usposabljanj. Številni zasebni varnostniki s svojim orožjem ne trenirajo več kot dva do trikrat letno. Med zasebnimi

varnostniki sicer so nekateri, ki imajo iz prejšnjih služb (voja, policija) bojne izkušnje. Težavo predstavljajo tisti, ki jih varnostna podjetja najamejo tako rekoč z ulice in niso deležni ustreznega usposabljanja. Začetna usposabljanja namreč ne presegajo enega tedna pa še v tem tednu imajo le malo pravega treninga protiterorističnega delovanja in gre predvsem za administrativne ukrepe. Ti varnostniki tudi niso pripravljeni na napad s težjim pehotnim orožjem, ki ga teroristi lahko uporabijo pri takem napadu. Pri simulacijah napadov se tako ne predvideva uporabo orožja kot so raketometi, brzostrelke ampak zgolj lažje orožje. Pa še pri tako omiljenih simulacijah napadov so bili zasebni varnostniki manj kot polovično uspešni. Tako usposobljeni niso sposobni odgovoriti na morebiten resen teroristični napad.

Poleg pomanjkljivega usposabljanja in nezadostnega plačila pa je Faddis opazil tudi izrazito pomanjkanje motivacije. S strani mnogih posameznikov je izvedel, da niso redki pogovori o tem kam bi se varnostniki v primeru napada skrili namesto, da bi branili objekt (Faddis 2010, 15. marec).

Do podobnih ugotovitev je prišla tudi neprofitna nevladna organizacija, ki deluje na področju nadzora dela vlade. Kljub nekaterim obljubam, predsednika Obama iz leta 2009, da bo prišlo do izboljšanja varovanja tovrstnih objektov, do tega ni prišlo. Še vedno ostaja največji problem prav nezadostna usposobljenost zasebnih varnostnikov, ki za večje teroristične napade in boj proti težjim pehotnim orožjem ti nimajo ne znanja in ne primerne opreme (Dennett 2013).

4 VZROKI ZA PRIVATIZACIJO

Vzroki za privatizacijo notranje varnosti se od področja do področja razlikujejo. Pri zaporniški dejavnosti, ki se v mnogočem enači z imigrantskimi centri in ima tako tudi podobne vzroke, smo tako lahko ugotovili, da je šlo predvsem za denarni prihranek države. Poleg stroškov delovanja zapora naj bi bili nižji tudi stroški izgradnje primernih zgradb v režiji zasebnikov²⁴ (Miller 2012, 1410). Posredno je vzrok za večje število zapornikov v privatnih zaporih tudi sprememba v filozofiji uporabe zaporov. Ti so v začetku sedemdesetih rehabilitacijsko vlogo zamenjali za kazensko, obravnava kaznivih dejanj pa se je na vseh področjih – vključno z ilegalno imigracijo – močno zaostрила. Predvsem se je podaljšala doba bivanja v zaporu. Tako se je v obdobju med 1990 in 1997 sprejelo 17 % več zapornikov (iz 460,739 na 540,748), med tem ko se je v istem obdobju zaporniška populacija povečala za kar 60 % (iz 689,577 na 1,100,850). To je privedlo do skokovitega porasta zapornikov v zveznih in državnih zaporih ter imigrantskih centrih. Posledično državni in zvezni zaporji v kratkem

²⁴ Stroški zasebnega zapora so se kasneje v številnih študijah izkazali v najboljšem primeru za minimalno nižje.

času niso bili sposobni zagotoviti potrebnih kapacitet za vse zapornike in imigrante ter so se za pomoč obrnili na zasebna podjetja (Miller 2012, 1411; Austin 2007, 3).

Vzrok za povečanje števila priprtih oseb pa bi lahko našli v uspešnem lobiranju zasebnih podjetij za že omenjeno zaostroitev zakonodaje. Podjetja so tako na primer preko sodelovanja v skupinah, kot je ALEC, pomembno vplivala na sprejem zakonodaje. V konkretnem primeru je šlo za spremembo zakonodaje v Arizoni, ki je močno kriminalizirala ilegalni vstop v državo, pomoč ilegalnim imigrantom in pogoje tujcev za bivanje v državi. Posledično se je število ilegalnih imigrantov, ki so se znašli v zasebnih zaporih, močno povečalo (Sullivan 2010, 28. oktober).

Izpostavil bi tudi razlog, zakaj se države ne odločajo za zaprtje zasebnih zaporov kljub očitanim in jasnim pomanjkljivostim. Ta vzrok sicer ni povezan z začetkom privatizacije, ampak je posledica pozitivnih socialno ekonomskih vplivov na okolje, kjer so prisotne zasebne zaporniške ustanove in imigrantski centri. Ti so pogosto umeščeni v ruralno okolje, kjer so pomembno pospešili ekonomski razvoj in prinesli prepotrebna delovna mesta. Ta argument se tudi sicer pogosto uporablja za ohranjanje zasebnikov (Miller 2012, 1414).

Področje javnega reda in miru se je nagnilo v smer privatizacije iz dveh razlogov. Prvi je finančni. Rekrutacija, usposabljanje in vzdrževanje javnega policista je zaradi specifičnih znanj neprimerno dražje kot v primeru privatnega policista, kjer je delež obveznosti države do njega manjši. Država tako ni obvezana skrbeti za njegovo usposabljanje in rekrutacijo. Poleg tega pa zasebni policisti delujejo na prostem trgu, kjer veljajo tržne zakonitosti in naj bi jim to zmanjševalo ceno (Mandel v Terry 2014, 5–6; Mulone v Terry 2014, 5–6).

V ZDA je en ključnih razlogov za povečanje števila privatnih policistov pomanjkanje javnih. To velja tako v mirnodobnem kot še posebej v kriznem času. Vlade držav in zvezna vlada tako omogočajo delovanje privatnih policistov na področju javnega reda in miru (Jouvenal 2015, 28. februar).

Razlika med mirnodobnim in kriznim časom je predvsem v intenzivnosti pomanjkanja policistov, ki bi vzdrževali javni red in mir. Potem so tu še posebne okoliščine, ki so odvisne od primera do primera. Pri orkanu Katrina je bil pomanjkanje policistov posledica že predhodno slabih razmer v policiji in odsotnost dela nacionalne garde, ki naj bi v kriznih razmerah s svojim delovanjem dopolnjevala policijsko delo. Del nacionalne garde, ki je sicer stacioniran v neposredni okolici New Orleansa in v samem mestu, je bil na misiji v Iraku. Tako je manjkalo kar 3000 vojakov, ki bi morali pomagati policistom in so jih zato nadomeščali z varnostniki zasebnih podjetij. Tako je na primer FEMA za lastno varovanje v

New Orleansu najela podjetje Blackwater (Gonzales 2005, 1. september; Temple-Raston 2007, 28. september; Deflem in Stuphin 2009).

Za privatizacijo varovanja meje obstaja več razlogov. Kot prvi razlog bi navedel pomanjkanje občutka varnosti s strani državljanov, zaradi česar jim posamezne države preko izdajanja licenc zasebnim podjetjem omogočajo, da za svojo varnost poskrbijo sami v zameno za plačilo tem podjetjem. Omenil sem že Vigilant skupine, ki jim ni v ospredju ekonomska korist, ampak delujejo iz treh različnih vzrokov. S svojim delovanjem želijo opozoriti na problem nezakonitih imigracij in vplivati na sprejem zakonodaje, ki bi jo omejila v skladu z njihovimi prepričanji. Pod drugo točko pa bi dal različne osebne razloge. Nekateri se odločajo zaradi občutka heroizma drugi zaradi spomina na vojaško tovarštvo, ki so ga bili deležni v vojski, nekateri pa zaradi občutka dolžnosti. Potem so tu še nekateri, ki so zaradi kartelnega nasilja izgubili sorodnike, izgubili službe ali pa preprosto želijo zaščititi ameriški način življenja. Pod tretji razlog pa bi dal željo po dopolnjevanju dela mejne policije (Walsh 2014, 250; Cowan 2016, 3. maj).

Kot lahko ugotovimo iz vsega napisanega, so vzroki različni in ne enoznačni. Gotovo prednjači poskus državnega varčevanje, še posebno značilen za zaporniški sektor, ki pa se ni izrazil v pričakovani meri.²⁵ Potem je tu še želja po udeležbi državljanov pri aktivni zaščiti meje, pomanjkanje državnih policistov in v primeru orkana Katrina tudi slab odziv in priprava na krizo, ki je odločevalce nekako prisilila v najemanje zasebnih podjetij za varovanje in izvajanje nalog zaščite javnega reda in miru. Razlogov, ki vplivajo na privatizacijo notranje varnosti, je gotovo še nekaj, vendar so to tisti, ki sem jih tekom raziskovanja najpogosteje srečeval v literaturi.

5 TRENDI PRIVATIZACIJE ZAGOTAVLJANJA NOTRANJE VARNOSTI

Trendi privatizacije zagotavljanja notranje varnosti v ZDA kažejo različne slike glede na področje notranje varnosti. Zadnja in najodmevnejša²⁶ novost prihaja iz zasebnih zaporov, ki jih na zvezni ravni čaka postopna ukinitvev. Zvezni urad za zapore, ki uporablja tudi 13 zasebnih zaporov, se je na podlagi odločitve pravosodnega ministrstva zavezalo za ukinitvev vseh zasebnih zaporov. To je močno vplivalo tudi na tečaja delnic največjih dveh zaporniških korporacij, CCA in GEO Group, ki sta upadla za okoli 30 %. Umik ministrstva za pravosodje iz privatnih zaporniških vod pa že nakazuje, v katero smer bi lahko šla zaporniška politika

²⁵ Po zadnjih podatkih je prišlo celo do odločitve zveznih oblasti, da se odpovejo zasebnim zaporom. Vendar ne tudi zasebnim imigrantskim centrom (Speri 2016, 18. avgust).

²⁶ O tem je poročala tudi slovenska RTV.

tako na zvezni kot na državnih ravneh. Kljub vsemu se trenutno ministrstvo za domovinsko varnost preko svojega organa ICE še vedno močno navezuje na zasebne imigrantske centre. V tem trenutku zadržujejo v zasebnih ustanovah 24,000 ljudi, kar predstavlja kar 70 % vseh nezakonitih imigrantov v pridržanju. Prav tako pa so ne dolgo nazaj sklenili pogodbo s CCA v vrednosti 1 milijarde dolarjev za zadržanje povečanega vala imigrantov iz Srednje Amerike. Tako lahko ugotovimo, da je ministrstvo za domovinsko varnost še kako odvisno od zasebnih korporacij in je hitra ukinitve zasebnih imigrantskih centrov kljub takim premikom na sorodnem zaporniškem področju (ki je pod upravo ministrstva za pravosodje), nepričakovana. Nasprotno pa gre pričakovati zmanjšanje uporabe zasebnih zaporniških ustanov s strani posameznih držav, ki mnogokrat sledijo odločitvam zvezne vlade. Trenutno so sicer posamezne države največje uporabnice zasebnih zaporov, saj imajo v njih zaprtih kar 94,000 zapornikov. Prav zaradi velikega števila zapornikov v zasebnih zaporih pa se hitrega premika na tem področju v smeri zmanjšanja ne gre nadejati (Lussenhop 2016, 20. avgust; Yu 2016, 18. avgust).

Na južni meji med ZDA in Mehiko so vse bolj prisotne velike korporacije, ki skrbijo za tehnično varovanje meje. Predvsem se je njihov vzpon začel po končanju obeh vojn v Iraku in Afganistanu ter so si tako našle novo tržišče. Gre sicer zgolj za tehnično varovanje, ki ga upravljajo pripadniki mejne policije, in ni neposredno povezan z zasebnim fizičnim varovanjem. Posredno pa bi razvoj na tehničnem področju lahko imel pomemben vpliv na zasebno fizično varovanje. Boljša tehnična oprema bi tako nadomestila potrebo po večjem številu zasebnih varnostnikov. Kako se bo gibal trend privatizacije zasebnega fizičnega varovanja, je sicer še težko napovedovati, vendar se pričakuje, da bo boljši tehnološki nadzor zmanjšal potrebo po fizičnem nadzoru tudi s strani vigilantskih in drugih skupin (Cooper 2015, 484–485).

Zasebni policisti v ZDA doživljajo razcvet in jih je v primerjavi z državnimi policisti že več. Podatek iz leta 2015 je nekaj manj kot 1,1 milijona zasebnih policistov. Na nasprotni strani pa imamo 640,000 državnih policistov. Tudi trendi v prihodnje grejo v smeri povečevanja zasebnih policistov. Države in posamezna mesta se velikokrat znajdejo v situacijah, ko preprosto nimajo dovolj svojih policistov in jih morajo dopolnjevati z zasebniki. Poleg tega so zasebniki za državo tudi cenejši. Kljub velikemu številu zasebnikov pa je še vedno velika težava njihova pomanjkljiva usposobljenost. Prav rešitev tega problema ostaja prioriteta lokalnih in zvezne vlade, ki pa najverjetneje ne bo bistveno vplivala na število zasebnih policistov (Jouvenal 2015, 28. februar).

6 ZAKLJUČEK

Privatizacija notranje varnosti je na trgu v ZDA že dolgo prisotna. Kot smo izvedeli v poglavju o zasebni zaporniški dejavnosti, je ta na trgu že od leta 1825, ko so zasebniki zapornike izkoriščali za delovno silo. Od takrat do danes se je privatizacija na vseh področjih še dodatno razmahnila. Privatizacija zagotavljanja notranje varnosti se je podala kot možen odgovor na vse večje stroške njenega zagotavljanja s strani države. Po napovedih in ekonomski logiki bi to moralo biti samoumevno. Najboljše se privatizacija notranje varnosti pokaže na primeru privatizacije zaporov, kjer se jasno pokažeta dve stranici. Od zasebnih podjetij se pričakuje, da vire uporabljajo racionalneje, s čimer so lahko cenejši. Hkrati naj bi bile storitve, ki jih izvajajo zasebniki, po mnenju zagovornikov kakovostnejše, tveganje za korupcijo pa manjše. Vendar se je pri tem morda pozabilo, da ta zasebna podjetja želijo svoj vložek v čim večji meri preleviti v dohodek in dobiček. To na eni strani prinese cenejše storitve, po drugi pa so te tudi manj – nasprotno kot trdijo zagovorniki – kvalitetne. Poleg tega se je izkazalo, da varčevanje niti ni bilo tako zelo uspešno, saj so bili stroški le malenkost nižji. Če pa problem še nekoliko razširimo smo ugotovili, da je prišlo s strani zasebnih podjetij do močnega lobiranja za zakonodajo, ki bi čim bolj napolnila njihove zapore. To seveda prinaša stroške, ki jih v primeru manjšega števila zapornikov sploh ne bi bilo. Torej so stroški realno večji. V diplomski nalogi sem ugotovil, da stroški niso edini vzrok za privatizacijo, ampak tudi nanjo vpliva tudi pomanjkanje kapacitet in kadra ter ne nazadnje želja zasebnikov po zaslužku.

V začetku diplomske naloge sem si postavil hipotezo: »ZDA se vedno bolj, z namenom zmanjšanja stroškov, odločajo za predajo zagotavljanja notranje varnosti zasebnim varnostnim podjetjem.«

Odgovor nanjo je odvisen od zornega kota, s katerega gledamo na problem zagotavljanja notranje varnosti. V ozkem smislu lahko ugotovimo, da so zasebne storitve cenejše in da je prišlo do varčevanja. Če pa na problem pogledamo iz nekoliko večje oddaljenosti, lahko ugotovimo, da je v nekaterih primerih prišlo do privatizacije zaradi lobiranja zasebnih podjetij, kar pa v širšem kontekstu pomeni, da so bili s privatizacijo narejeni stroški, ki jih v osnovi sploh ne bi bilo. Res je, da so se ZDA odločale za privatizacijo z namenom zmanjšanja stroškov in je bilo to zmanjšanje tudi doseženo. Vendar v celoti gledano ti stroški niso bili nižji. Kljub temu pa hipotezo lahko potrdim. ZDA so se res odločile, da poskusijo zmanjšati stroške s privatizacijo. Namen je torej bil. In na nekaterih področjih so to tudi dosegle.

Poleg zmanjšanja stroškov pa so bili prisotni tudi osebni motivi, ki so bili predvsem značilni za vigilantske skupine, in od njih samih država niti ni imela veliko koristi. Njihova vloga pa

se s tehnološkim napredkom še nadalje zmanjšuje. Pomembnejši postajajo z vidika opozarjanja na problem nezakonite imigracije in vzpodbujanja javne razprave.

Posebnost ZDA so številna zasebna podjetja, ki ponujajo policijske storitve. To kaže na velik interes javnosti po delovanju takih podjetij. Poleg vseh državnih oziroma zveznih policij pa zasebniki prinašajo še dodatno neurejenost na tem področju.

Tema privatizacije zagotavljanja notranje varnosti v ZDA je resnično široka in ponuja še mnogo prostora za raziskave v različnih smereh. Poleg tega je to nikoli zaključena zgodba, saj se varnostne razmere v ZDA in svetu spreminjajo ter se neprestano išče nove pristope k reševanju problema zagotavljanja notranje varnosti, privatizacija pa bo vedno ena izmed možnosti, ki se ponuja.

7 LITERATURA

1. Aguilar, Julián. 2011. Selling the High Price of Border Security. *The Texas Tribune*, 11. avgust. Dostopno prek: <https://www.texastribune.org/2011/08/11/security-firm-selling-protection-border-residents/> (17. avgust 2016).
2. Anžič, Andrej. 2002. Mednarodni terorizem – varnostni izziv in dileme. *Teorija in praksa*. 39 (3): 456–466.
3. Austin, James in drugi. 2007. *Unlocking America: Why and How to Reduce America's Prison Population*. Washington: The JFA Institute. Dostopno prek: <http://www.jfa-associates.com/publications/srs/UnlockingAmerica.pdf> (22. avgust 2016).
4. BBC. 2016. *Donald Trump would 'cut off cash to Mexico' to pay for border wall*, 5. april. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/election-us-2016-35971035> (17. avgust 2016).
5. Bureau of Justice Statistic. 2005. *Census of State and Federal Correctional Facilities, 2005*. Dostopno prek: <http://www.bjs.gov/content/pub/pdf/csfcf05.pdf> (17. avgust 2016).
6. ---2014. *Bulletin: Prisoners in 2014*. Dostopno prek: <http://www.bjs.gov/content/pub/pdf/p14.pdf> (17. avgust 2016).
7. *Bureau of Labor Statistic*. 2006. Producer Price Indexes Introduced for Security Guards and Patrol Services—NAICS 561612, 3. januar. Dostopno prek: <http://www.bls.gov/ppi/ppisecurity.htm> (25. avgust 2016).
8. Cooper, James M. 2015. The Rise of Private Actors Along the United States-Mexico Border. *Wisconsin International Law Journal* 33 (3): 470–511.
9. Cowan, Katy. 2016. Arizona Border Recon: Portraits of the vigilantes who patrol the US/Mexico border. *Creative Boom*, 3. maj. Dostopno prek: <http://www.creativeboom.com/inspiration/arizona-border-recon-portraits-of-the-vigilantes-who-patrol-the-us-mexico-border/> (26. avgust 2016).
10. Deflem, Mathieu in Suzanne Sutphin. 2009. Policing Katrina: Managing Law Enforcement in New Orleans. *Policing* 3 (1): 41–49.
11. Denet, Lydia. 2013. *Report: Nuclear Power Plants Vulnerable to terrorist Attacks; POGO Work Cited*. Dostopno prek: <http://www.pogo.org/blog/2013/08/report-nuclear-power-plants-vulnerable-to-terrorist-attacks-pogo-work-cited.html> (17. avgust 2016).
12. *Department of Homeland Security*. 2015. Critical Infrastructure Sectors, 27. oktober. Dostopno prek: <https://www.dhs.gov/critical-infrastructure-sectors> (17. avgust 2016).

13. *Department of Homeland Security*. 2016. Topics, 27. junij. Dostopno prek: <https://www.dhs.gov/topics> (25. avgust 2016).
14. Discover policing. Dostopno prek: http://discoverpolicing.org/whats_like/?fa=types_jobs (25. avgust 2016).
15. Encyclopaedia Britannica. *Minuteman*. Dostopno prek: <https://www.britannica.com/topic/minuteman> (17. avgust 2016).
16. Faddis, Charles S. 2010. Nuclear plants need real security. *CNN*, 15. marec. Dostopno prek: <http://edition.cnn.com/2010/OPINION/03/15/faddis.nuclear.plant.security/> (17. avgust 2016).
17. Furman, Rich, Alissa Ackerman, Michelle Sanchez in Doug Epps. 2015. Immigration Detention Centers: Implications for Social Work. *Smith College Studies in Social Work* 85 (2): 146–158.
18. Garza, Lisa Maria. 2014. 'Armed Patriots': the private citizens out to secure the U.S. border. *Reuters*, 10. september. Dostopno prek: <http://www.reuters.com/article/us-usa-immigration-militia-idUSKBN0H50VA20140910> (17. avgust 2016).
19. Gillman, Ollie. 2015. The band of brothers who voluntarily patrol the US-Mexico border: Heavily armed vigilantes led by a veteran dubbed 'Nailer' act as the final guard against what they call an 'immigrant invasion'. *Daily Mail Online*, 3. oktober. Dostopno prek: <http://www.dailymail.co.uk/news/article-3258980/What-guarding-border-really-looks-like-Pictures-veterans-retired-private-security-experts-patrol-Mexico-border-stopping-immigrants-smugglers-human-traffickers.html> (17. avgust 2016).
20. Gonzalez, Juan. 2005. Iraq Mess Adds to the Problem. *NY Daily News*, 1. september. Dostopno prek: <http://www.nydailynews.com/archives/news/iraq-mess-adds-problem-article-1.558617> (24. avgust 2016).
21. Grizold, Anton. *Obrambni sistem Republike Slovenije*. Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve, Visoka policijsko-varnostna šola.
22. Holmqvist, Caroline. 2005. **Private security companies: the case for regulation**. Stockholm: Stockholm International Peace Research Institute. Dostopno prek: Peace Palace Library.
23. Jilani, Seema. 2011. Haunted by the nightmare of Katrina. *The Guardian*, 17. maj. Dostopno prek: <https://www.theguardian.com/commentisfree/cifamerica/2011/may/17/hurricanekatrina-louisiana> (17. avgust 2016).

24. Jouvenal, Justin. 2015. Private police carry guns and make arrests, and their ranks are swelling. *The Washington Post*, 28. februar. Dostopno prek: https://www.washingtonpost.com/local/crime/private-police-carry-guns-and-make-arrests-and-their-ranks-are-swelling/2015/02/28/29f6e02e-8f79-11e4-a900-9960214d4cd7_story.html (17. avgust 2016).
25. Kay, J. A. in D. J. Thompson. 1986. Privatisation: A Policy in Search of a Rationale. *The Economic Journal* 96 (381): 18–32.
26. Kirkham, Chris. 2013. *War On Undocumented Immigrants Threatens To Swell U.S. Prison Population*, 23. avgust. Dostopno prek: http://www.huffingtonpost.com/2013/08/23/undocumented-immigrants-prison_n_3792187.html?utm_hp_ref=business (17. avgust 2016).
27. Kravets, David. 2015. Supreme Court gives tacit approval for government to take anybody's DNA. *Ars Technica*, 2. marec. Dostopno prek: <http://arstechnica.com/tech-policy/2015/03/supreme-court-gives-tacit-approval-for-government-to-take-anybodys-dna/> (17. avgust 2016).
28. Laskar, Manzoor Elahi. 2013. **Summary of Social Contract Theory by Hobbes, Locke and Rousseau**. Pune: Symbiosis International University. Dostopno prek: Social Science Research Network.
29. Legal Information Institute. 2016. *Fourth Amendment*. Dostopno prek: https://www.law.cornell.edu/wex/fourth_amendment (17. avgust 2016).
30. Lussenhop, Jessica. 2016. How the US will end its 30-year history with private prisons. *BBC*, 20. avgust. Dostopno prek: <http://www.bbc.com/news/world-us-canada-37133879> (27. avgust 2016).
31. Manassas Junction. 2015. 2015 Annual Report/Summary. Dostopno prek: <http://mjpolice.org/wp-content/themes/mjllc/images/2015-annual-report.pdf?v=010616> (17. avgust 2016).
32. Meissner, Doris in Donald Kerwin. 2009. *DHS and Immigration: Taking Stock and Correcting Course*. Washington, D.C.: Migration Policy Institute. Dostopno prek: www.migrationpolicy.org/pubs/DHS_Feb09.pdf (17. avgust 2016).
33. Miller, Wilbur R. 2012. ***The Social History of Crime and Punishment in America : An Encyclopedia***. London: SAGE Publications. Dostopno prek: Digitalna knjižnica Univerze v Ljubljani.
34. Nelson, O. Rick. 2010. The End of SBInet? *CSIS*, 29. oktober. Dostopno prek: <https://www.csis.org/analysis/end-sbinet> (28. avgust 2016).

35. Ridgeway, James. The Secret History of Hurricane Katrina. *Mother Jones*, 28. avgust. Dostopno prek: <http://www.motherjones.com/environment/2009/08/secret-history-hurricane-katrina> (17. avgust 2016).
36. Rouse, Margaret. 2013. Privatization. *WhatIs*, Avgust. Dostopno prek: <http://whatis.techtarget.com/definition/privatization> (30. avgust 2016).
37. RTV. 2005. *Brezvladje po divjanju* Katrine, 2. september. Dostopno prek: <http://www.rtvlo.si/svet/brezvladje-po-divjanju-katrine/42193> (17. avgust 2016)
38. Scahill, Jeremy. 2006. In the Black (water). *The Nation*. 282 (22): 8–9.
39. Selby, W. Gardner. 2015. Not so fast: Cops fired, private security hired, crime plummets in Sharpstown. *Politifact*, 8. marec. Dostopno prek: <http://www.politifact.com/texas/article/2015/mar/08/not-so-fast-cops-fired-private-security-hired-crim/> (17. avgust 2016).
40. Sharpstown Civic Association. 2014. *Crime Analysis – Burglary*. Dostopno prek: <https://drive.google.com/file/d/0B0kkOiAWUCUGdk82R1JuSTV2dU0/view> (17. avgust 2016).
41. Speri, Alice. 2016. The Juistice Department is Done With Private Prisons. Will ICE Drop Them Too? *The Intercept*, 18. avgust. Dostopno prek: <https://theintercept.com/2016/08/18/justice-department-done-with-private-prisons-will-ice-drop-them-too/> (25. avgust 2016).
42. Stewart, Julie, Michele Enciso Bendall in Charlie V. Morgan. 2015. Jobs, Flags, and Laws: How Interests, Culture, and Values Explain Recruitment into the Utah Minuteman Project. *Sociological Perspectives*. 58 (4): 627–648.
43. Sullivan, Laura. 2010. Prison Economics Help Drive Ariz. Immigration Law. *NPR*, 28. oktober. Dostopno prek: http://westmidwest.nonprofitsoapbox.com/storage/documents/Justice/Documents/Immigration_Prison_Economics_Help_Drive_Arizona.pdf (22. avgust 2016).
44. Temple-Raston, Dina. 2007. Blackwater Eyes Domestic Contracts in U.S. *NPR*, 28. september. Dostopno prek: <http://www.npr.org/templates/story/story.php?storyId=14707922> (17. avgust 2017).
45. Terry, Carl Dwain. 2014. Private Police in the Public Safety Domain: Purpose and Practice. *All Regis University Theses*. Dostopno prek: <http://epublications.regis.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1216&context=theses> (24. avgust 2016).

46. *The National Strategy for The Physical Protection of Critical Infrastructures and Key Assets*. 2003. Washington, D.C.: Department of Homeland Security. Dostopno prek: https://www.dhs.gov/xlibrary/assets/Physical_Strategy.pdf (17. avgust 2015).
47. Trac Reports. 2015. *Texas South Prosecutions for 2015*, 11. november. Dostopno prek: <http://tracfed.syr.edu/results/9x705642c9cb1f.html> (17. avgust 2016).
48. U.S. Customs and Border Protection. 2015. *Difference between U.S. Customs and Border Protection (CBP), U.S. Citizenship and Immigration Services (USCIS) and U.S. Immigration and Customs Enforcement (ICE)*, 13. november. Dostopno prek: [https://help.cbp.gov/app/answers/detail/a_id/1040/~/-difference-between-u.s.-customs-and-border-protection-\(cbp\),-u.s.-citizenship](https://help.cbp.gov/app/answers/detail/a_id/1040/~/-difference-between-u.s.-customs-and-border-protection-(cbp),-u.s.-citizenship) (17. avgust 2016).
49. Unzicker, Scott. 2015. Opinion: It's time to consider privatized policing. *Guns.com*, 27. februar. Dostopno prek: <http://www.guns.com/2015/02/27/opinion-its-time-to-consider-privatized-policing/> (17. avgust 2016).
50. USA Today. 2014. *Idaho to take over privately-run state prison*, 3. januar. Dostopno prek: <http://www.usatoday.com/story/news/nation/2014/01/03/idaho-prison/4304689/> (17. avgust 2016).
51. Walsh, P. James. 2014. Watchful Citizens: Immigration Control, Surveillance and Societal Participation. *Social & Legal Studies*. 23 (2): 237–259.
52. Whitehead, John W. 2015. Private Police: Mercenaries for the American Police State. *The Huffington Post*, 5. maj. Dostopno prek: http://www.huffingtonpost.com/john-w-whitehead/private-police-mercenaries_b_6794940.html (20. avgust 2016).
53. *Whitehouse*. 2014. Continuing to Strengthen Border Security, 20. november. Dostopno prek: <https://www.whitehouse.gov/issues/immigration/border-security> (17. avgust 2016).
54. Yu, Hui-Yong. 2016. Private Prison Stocks Sink After U.S. Signals the End. *Bloomberg*, 18. avgust. Dostopno prek: <http://www.bloomberg.com/news/articles/2016-08-18/prison-reits-sink-on-report-u-s-to-end-private-facility-use> (27 avgust 2016).
55. *Zakon o policiji* (ZPol-UPB6). Ur. l. RS 107/2006. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=2006107&stevilka=4583> (25. avgust 2016).
56. *Zakon o zasebnem varovanju* (ZZasV-1). Ur. L. RS 17/2011. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=201117&stevilka=690> (30. avgust 2016).